# WIARUS POLSKI.

Wychodzi na wtorek, czwartek i sobotę z dodatkiem religijnym p. t.: „Nauka Katolicka“, z dwutygodnikiem społecznym p. t. „Głos górników i hutników“, oraz pisemkiem literackiem p. t. „Zwierciadło“. Przedpłata kwartalna na poczcie i u listowych wynosi 1 mr. 50 fen., a z odnoszeniem do domu 1 mr. 75 fen. „Wiarus Polski“ zapisany jest w cenniku pocztowym pod nr. 125, na stronie 434.

MÓDL SIĘ I PRACUJ!

Za inseraty płaci się za miejsce rządka drobnego druku 15 fen., a za ogłoszenia zamieszczone przed inseratami 40 fen. Kto często ogłasza otrzyma odpowiedni opust czyli rabat. Za tłómaczenie z obcych języków na polski nic się nie płaci. Listy do Redakcyi, Drukarni i Księgarni należy opłacić i podać w nich dokładny adres piszącego. Rękopisów się nie zwraca. Nazwisk korespondentów bez ich upoważnienia nie wskazuje się.

Nr. 146. Bochum, czwartek, 7 grudnia 1899. Rok 9.

Redakcya, Drukarnia i Księgarnia znajduje się przy Maltheserstrasse 17a na dole. — Adres: Wiarus Polski, Bochum.

**Rodzice polscy! Uczcie dzieci swe mówić, czytać i pisać po polsku! Nie jest Polakiem, kto potomstwu swemu zniemczyć się pozwoli!**

## Polacy na obczyźnie.

### Wilkiem

w owczej skórze grozi „Wiarusowi Polskiemu“ polakożercza „Rhein.-Westf. Ztg.“ z Essen. Pismo to oburza się, że „Wiarus Polski“ wiadomości o Polakach mieszkających po za granicami dawnej Polski np. w Westfalii, Nadrenii, Saksonii i w innych niemieckich prowincyach państwa niemieckiego, podaje pod rubryką: „Polacy na obczyźnie“. Niech się „blatt“ gniewa, żółć mu pewnie ze złości dla tego nie pęknie. O Polakach żyjących po zagranicami ziemi polskiej pisać będziemy i nadal jako o „Polakach na obczyźnie“ przebywających. Cóż to zresztą może obchodzić „Rhein-Westf. Ztg.?

Jeżeli „blatt“ reńsko-westfalski tak się gniewa, że piszemy o Polakach na obczyźnie i powiada, że dopóki poddani państwa niemieckiego w granicach jego mieszkają, to w ogóle nie może być mowy o „obczyźnie“, to dla czego pochwala ustawy wyjątkowe ukute na zgnębienie Polaków? Czy Polacy dali kiedykolwiek powód, aby się z nimi obchodzono jako z obywatelami trzeciej klasy? Czy Polacy nie płacą na rzecz państwa ciężkiej daniny z krwi, biorąc udział w wojnach prowadzonych przez Prusy, oraz mienia, płacąc porówno z innymi podatki? A jak Polakom za to odpłacają, o tem ani pisać nie potrzebujemy, bo każdy codziennie na to patrzy i w gazetach o tem czyta.

Jezeli „Rhein.-Westf. Ztg“. oblicza, ile Polacy wydają na zabawy polskie i składają na cele dobroczynne, to odpowiedzieć jej musimy, że to jej może być zupełnie obojętne, bo ani „Rhein.-Westf. Ztg., ani też nikt inny nic jeszcze polskiemu robotnikowi darmo nie dał, a jeżeli na jaki cel ze swego zarobku coś ofiarują, to wolno im to tak samo czynić, jak „Rhein.-Westf. Ztg.“ i jej landsmanom“ składać na pomniki Bismarka i podobne cele.

Zabrałoby nam to zbyt wiele miejsca, gdybyśmy wszystkie brednie zawarte w owym artykule „Rhein.-Westf. Ztg.“ mieli zbijać, nadmieniamy więc jeszcze tylko, że Rhein.-Westf. Ztg. w końcu swych wywodów powiada tak: „Zalecałoby się, aby założono po polsku drukowany organ lojalnego usposobienia i dawać go darmo Polakom, aby przeciwnej stronie jej plany pokrzyżować. Doczekalibyśmy się wtedy, że „Wiarus“ byłby jeszcze bardzo łagodny.“

Strachy na Lachy, sławetny „blacie“, inni już także podobne wilczki w owczej skórze wydawali w celu otumanienia ludu polskiego, lecz tenże poznał się zawsze na farbowanych lisach i z pogardą od nich się odwrócił. Na obczyźnie spotkałby takie germanizatorskie pismo ten sam los. Widzimy, jak to wrogowie Polaków najrozmaitszych chwytają się środków, aby tylko ludowi polskiemu na obczyźnie wydrzeć jego narodowość. Widzimy też jak wielką nienawiścią pałają germanizatorzy ku „Wiarusowi Polskiemu“, że najrozmaitszych szukają sposobów, iżby go zniszczyć, ażeby potem Polacy na obczyźnie nie mieli pisma, któreby stało na straży ich potrzeb religijnych i narodowych.

Najlepszą odpowiedź dadzą czytelnicy nasi wszystkim germanizatorom, gdy tem gorliwiej starać się będą o zachowanie dla siebie i swego potomstwa wiary św. katolickiej oraz języka ojczystego, a prócz tego pilnie rozpowszechniać będą „Wiarusa Polskiego“ wśród Rodaków.

**Kirchlinde.** Sprawozdanie roczne z czynności Tow. św. Marcina od dnia 24 listop. 1898 aż do dnia 26 listop. 1899 r. Tow. posiadało 50 członków, w ciągu roku dało się wpisać 41, razem więc było 91 członków. Z tych wystąpiło 16. Odjechało w rodzinne strony 5, do wojska 2, dobrowolnie wystąpiło 6, umarł 1, dla zmiany pracy wystąpiło 2, za tem pozostaje na przyszły rok 75 członków. Dochodu miało towarzystwo 150 mr 5 fen. Rozchodu 113 mr. 50 fen., z przeszłego roku pozostało w kasie 129 mr. 95 fen., zatem posiada tow. majątku 166 mr. 50 fenygów. Chorym członkom wypłacono 76 mr., posiedzeń odbyło się 19 zwyczajnych, 4 walne i 1 nadzwyczajne. Biblioteka posiada 100 książek, które są po większej części własnością „Tow. Czytelni Ludowych“ w Poznaniu. Do zarządu zostali obrani następujący członkowie: Stefan Józefiak przewodniczący, Walenty Stelmaszyk zast., Ludwik Włódarkiewicz sekretarz, Marcin Szymański zast., Andrzej Kalitka skarbnik, Stanisław Gaca zast., Jakób Kowalski bibl. Tomasz Graczyk zast., Franciszek Skrzypczak chorąży, Jakób Makała i Franciszek Nawrot asystenci, Wawrzyniec Grześkowiak, Kasper Kałuczniak i Dobrzycki zast., Wojciech Dupski i Paweł Kajak rewizorami kasy.

Stefan Józefiak, prezes.

## Encyklika Ojca św. Leona XIII
### o Wielkim Jubileuszu

została w przeszłą niedzielę, pierwszą Adwentową, w kościołach odczytaną. Przypominamy tu tylko, że wedle rozporządzenia Ojca św. Rok Jubileuszowy rozpocznie się w Rzymie od pierwszych nieszporów Bożego Narodzenia r. 1900. Odpustu Jubileuszowego mogą dostąpić mieszkańcy miasta Rzymu, jeżeli spowiadać się będą z prawdziwą skruchą i przynajmniej raz na dzień przez 20 dni z przerwą lub bez przerwy pobożnie zwiedzą bazyliki św Apostołów Piotra i Pawła, św. Jana laterańskiego i Santa Maria Maggiore w Rzymie. Jeżeliby zaś przybyli z zewnątrz, wystarcza odwiedzenie tych samych kościołów przynajmniej 10 razy i pomodlenie się tam o podwyższenie Kościoła, o wytępienie kacerstw, o zgodę książąt katolickich i o dobro ludu chrześciańskiego.

W złączeniu z tą Encykliką odczytanem zostało następujące pismo Biskupów z Prus, u grobu św. Bonifacego we Fuldzie zebranych, z dnia 23 sierpnia b. r.

„Powyższą Encyklikę Ojca św. odczyta się z kazalnic wszystkich kościołów parafialnych, klasztornych i filialnych naszych dyecezyj w pierwszą niedzielę adwentową br. Należy oraz pouczyć Wiernych, że według przyjętego w podobnych okolicznościach zwyczaju, można się w ciągu przyszłego roku spodziewać nowego obwieszczenia Ojca św., na mocy którego będą mogli odpustu jubileuszowego uzyskać wszyscy Wierni całego świata, i ci, którym stosunki nie pozwalają odbyć owej pielgrzymki do Rzymu, o której powyższy List apostolski wspomina.

Aby nasi Dyecezanie przy nadchodzącej zmianie stulecia mieli sposobność, publicznie i wspólnie podziękować Boskiemu Zbawicielowi za wszystkie łaski i dobrodziejstwa, których z miłości Swojej i nieskończonego miłosierdzia w upłynionym wieku przez Kościół Swój św. rodzajowi ludzkiemu udzielił; aby mogli jeszcze raz publicznie i wspólnie Zbawiciela serdecznie przeprosić za wszystkie krzywdy wyrządzone Jego najświętszemu Sercu przez ludzi niewdzięcznych i bezbożnych; aby wreszcie mieli sposobność polecenia Mu w gorącej modlitwie wielkich potrzeb Kościoła św. i chwalebnie nam panującego Najwyższego Pasterza: — w tym celu postanawiamy co następuje:

We wszystkich kościołach parafialnych i klasztornych, tudzież w tych kościołach filialnych, przy których ustanowieni są osobni Duszpasterze, odprawiać się będzie w trzy ostatnie dni br., w podanej powyżej intencyi, nabożeństwo przed wystawionym Przenajświętszym Sakramentem, które urządzą w dogodnym czasie odnośni Rządzcy parafij. Gdzie okoliczności tego wymagają, może to nabożeństwo być połączone ze Mszą parafialną lub szkólną. Ostatniego dnia zakończy się to nabożeństwo uroczystem „Te Deum“.

W dzień Nowego Roku odprawi się we wszystkich kościołach przy wszystkich nabożeństwach nadzwyczajna kolekta na Ojca św., którą ze względu na trudne położenie Stolicy św., ofiarności Wiernych najusilniej polecamy“.

**Zgromadzeni u grobu św. Bonifacego Biskupi.**

† Jerzy Kardynał Kopp, Książę Biskup Wrocławski, oraz w zastępstwie
Ks. Wilhelma, Biskupa Hildesheimskiego.
† Tomasz, Arcybiskup Fryburski.
† Michał Feliks, Biskup Trewirski.
† Andrzej, Biskup Warmijski.
† Paweł Leopold, Biskup Moguncki.
† Jan, Biskup tytul. Filadelfijski i katolicki Prepozyt wojskowy pruski.
† Hermann, Biskup Monasterski, oraz w zastępstwie ks. dr. Pohlmanna, Wikaryusza Kapitulnego Osnabruckiego.
† Hubert, Biskup Paderbornski.
† Fr. Dominicus, Ord Cist., Biskup Limburski.
† Wojciech, Biskup Fuldajski.
† Augustyn, Biskup Chełmiński, oraz w zastępstwie ks. Floryana, Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego.
Ks. Dr. Kreuzwald, Wikaryusz Kapitulny Archidyecezyi Kolońskiej.

## Ze szkoły.

Katoliccy ojcowie w Olszewku pod Koronowem skarżą się już dawno — jak pisze „Westpreussisches Volksblatt“ — na to, że w tamtejszej szkole są dwa obrazy Lutra. Do tej szkoły uczęszcza obecnie 21 dzieci katolickich, a tylko 7 ewangielickich; taki stosunek co do liczby dzieci jest już od wielu lat. Dla tego należałoby usunąć te 2 obrazy Lutra, a

umieścić natomiast w szkole krzyż. Zażalenie, wniesione do lokalnego inspektora szkólnego, pastora Osterberga, było bezskuteczne. Królewska rejencya bydgoska odpowiedziała na odnośne zażalenie, że przeciwko umieszczeniu krzyża w szkole nie ma nic do nadmienienia, ale nie może uwzględnić wniosku, dotyczącego usunięcia obrazów Lutra.

Do tamtejszego dozoru szkólnego należy oprócz ewangielickiego inspektora lokalnego i ewangielickiego sołtysa jeszcze 3 członków, którzy z wyjątkiem jednego katolika są ewangielikami, chociaż 3/4 ludności w gminie szkólnej tworzą katolicy. Ostatnią razą wybrano członkiem dozoru szkolnego katolika Redmanna, lecz pan landrat nie potwierdził wyboru. Komisarz obwodowy, który przewodniczył głosowaniu, oświadczył, że należy wybrać ewangielika, ponieważ katolik nie będzie potwierdzonym. Ale gmina szkólna wybrała ponownie katolika, i to chałupnika Pułkownika. Landrat nie potwierdził i tego wyboru, lecz mianował członkiem dozoru szkólnego ewangielika Augusta Heinricha. Na zażalenie katolickich ojców odpowiedziała królewska rejencya, że reprezentacya katolickich ojców odpowiada istniejącym przepisom. Sądzimy, że jeżeli w sąsiednich katolickich gminach szkólnych w Smociążku i w Nowymdworze skład dozoru szkólnego odpowiada zupełnie stósunkowi liczbowemu ewangielickich dzieci szkólnych, to także przy ewangielickiej szkole w Olszewku skład dozoru szkolnego powinien odpowiadać stósunkowi liczbowemu dzieci katolickich.

Tamtejsze dzieci katolickie pomimo ich znacznej liczby pobierają tylko raz w tygodniu naukę religii katolickiej, której im udziela nauczyciel katolicki z Koronowa. W któréjże szkole katolickiej 21 dzieci ewangielickich, tworzących większość, pobierają raz w tygodniu naukę religii wedle swego wyznania?

Katoliccy ojcowie z Olszewka wysłali zażalenie do ministra oświaty. Także w sąsiednich szkołach w Starymdworze i Jabłowie jest około 90 dzieci katolickich a 25 ewangielickich!

Do tych słów dodamy, że w pewnej szkole katolickiej niedaleko Poznania, liczącej sto kilkadziesiąt dzieci katolickich, nauczyciel ewangielicki z sąsiedniej wsi dwa razy w tygodniu udzielał nauki religii dzieciom ewangielickim, których było dwoje! W innej szkole, liczącej przeszło 100 dzieci katolickich, dla 2 czy 4 dzieci ewangielickich ustanowiono nauczycielkę ewangieliczkę, która udziela lekcyj w różnych przedmiotach nauki także dzieciom katolickim. Do tej szkoły przybywa też pastor ewangielicki, żeby tam odprawić ewangielickie nabożeństwo. (Kur. Pozn.)

## Ziemie polskie.

### * Z Prus Zach., Warmii i Mazur.

**Pelplin.** Ks wikary Feliks Gollnick z Chełmży przeniesiony jako pierwszy wikary przy kościele Panny Maryi w Toruniu. Ks. Władysław Szufrański, zwolniony dla choroby od urzędowania, ustanowiony wikarym w Chełmży.

**Chełmno.** W czwartek na subhaście nabył strzelnice po Wierzbowskim siodlarz i tapicer p. Kaźmierz Gogolewski za 33,700 marek.

**Wartembork.** Ks. prob. Aleksy Katko z Wielbarka powołany został na kuratusa przy domu karnym w Wartemborku.

**Frombork.** Dnia 28 z. m. odbyła się we Fromborku pod przewodnictwem najprzew. ks. Biskupa konferencya wszystkich dziekanów. Po jej zakończeniu byli wszyscy na obiedzie w pałacu biskupim.

— Stacye misyjne, które należy opatrzyć jak najprędzej, są: Gąbin dla 321 katolików, Lipówiec dla 300 katolików. Mikołajki w powiecie sztumskim i Mikołajki w Wschodnich Prusach, gdzie 800 odnośnie 400 katolików się znajduje, i Piława.

### * Z Wiel. Ks. Poznańskiego.

**Gniezno.** Profesorem przy tutejszem seminaryum duchownem mianowany został w miejsce ks. prof. Opielińskiego, który otrzymał prezentę na probostwo w Kcyni, ks. dr. Dalbor z Poznania.

**Inowrocław.** Na budowli p. Cohna przy ul. Fryderykowskiej wpadli onegdaj do dołu z wapnem i ciężko się poparzyli robotnicy Dobrowolski i Russ.

**Janówiec.** W zeszły wtorek zgorzał wiatrak w Posługowie. Spaliło się także 60 centnarów zboża, należącego do właściciela wiatraka i gospodarzy okolicznych.

**Wełnica.** W tych dniach utonął w torfisku w pobliżu Róży krawiec Nowak z Wełnicy. Wracając z Gniezna do domu, pobłądził i wpadłszy do dołu, utonął.

**Mogilno** Za staraniem miejscowego proboszcza ks. prałata Wawrzyniaka utworzył się tu sąd honorowy, składający się z członków komitetu wyborczego, którego zadaniem jest polubowe załatwienie sporów pomiędzy Polakami. Nawet pisma niemieckie przyznają pożyteczność tego urządzenia.

**Z Poznania** piszą do „Schles. Volksztg.“ Utartym jest zwyczajem polskim po wsiach, że gościom weselnym, wracającym z kościoła do domu, przygrywa muzyka. Owacyę tę zrobiono też córce nauczyciela we wsi Kamińcu, w powiecie grodziskim. Kiedy panna młoda wstępowała w progi domu rodzicielskiego, muzyka zaintonowała hymn: „Boże coś Polskę.“ Pewien sąsiad Niemiec zadenuncyował nauczyciela, jakoby kazał muzyce zagrać ów wzniosły hymn polski. W tydzień potem nauczyciela przesiedlono w strony niemieckie.

**Prawdziwy żart.** Na linii kolejowej między Ostrowem a Krotoszynem wszedł do wagonu czwartej klasy pewien włościanin i zasiadł sobie wygodnie na ławce, naturalnie bez biletu. W tem konduktor pyta go się o bilet po niemiecku, na co ten mu nic nie odpowiada, nie rozumiejąc takiej wykształconej mowy a jakiś jegomość pyta go się po polsku, gdzie ma bilet, na co on mu odpowiada: „Służyłem u Kaczmarka i nie dał mi zasług, więc nie mam za co biletu kupić.“ Ów jegomość chcąc sobie z tego zrobić żart, odpowiada konduktorowi po niemiecku: „Służył u Bismarka i nie dostał zasług, więc nie ma za co biletu kupić.“ Konduktor, zawoławszy naczelnika stacyi, opowiada mu to samo. Ten naturalnie w śmiech i ujrzawszy stary kapelusz, leżący na ziemi, podniósł go i wcisnął owemu włościanie na głowę, mówiąc: „Kiedyś służył u Bismarka, to możesz darmo jechać.“

### * Ze Śląska czyli Starej Polski.

**Strzelec.** Ks. kapelan Quiotek z Rożmierzy został przeniesiony jako kapelan do Strzelec pod Namysłowem.

**Z Katowic** donoszą, że dyrektor kopalni pan Moll umarł wskutek poparzenia przy ratowaniu w kopalni „Ludwigsglück“. Jestto trzynasta ofiara owego nieszczęścia, o którem niedawno temu donieśliśmy.

**Zawodzie.** Niejaka Zydzikowa katowała swego 5 letniego synka i nie dawała mu jeść, wskutek czego chłopiec zmarł. Sąd przysięgłych w Bytomiu skazał ją na pięć lat cuchthauzu.

**Laurahuta.** Cieśla p. Bernard Tłuczykont z Siemianowic otrzymał za uratowanie cieśli Pietrowskiego z stawu hutniczego 30 mr. nagrody z kasy państwowej.

**Mikulczyce.** Syn Wiktor robotnika Tomasza Nierobisia, który stracił życie przy pożarze kopalni Ludwigsglück, wyszedł przed 2 latmi z domu i dotychczas nie dał znaku życia. Może nawet nie wie, że ojca spotkało nieszczęście. Matka z 3 dziećmi potrzebuje pomocy. Dla tego pragnie, aby Wiktor Nierobiś wrócił do naszych stron. Jest on ze zawodu stolarzem i ma obecnie około 18 lat.

## Wiadomości ze świata.

**Berlin.** Komisya petycyjna parlamentu niemieckiego zajmowała się w tych dniach pomiędzy innemi sprawami petycyą Związku wzajemnej pomocy dla chrześciańskich robotników górnośląskich o zaprowadzenie ośmiogodzinnego czasu pracy w kopalniach i hutach. Komisya nad petycyą tą uchwaliła przejść do porządu dziennego. To znaczy, że petycya już w komisyi wsiąkła i wcale nie przyjdzie pod obrady całego parlamentu. Gazety berlińskie do tej chwili nie podają bliższych szczegółów, czy nad petycyą toczyły się jakie obrady, czy który z posłów, zasiadających w komisyi, wziął petycyę w obronę, czy też posłowie milcząco rzucili petycyę do kosza.

**Berlin.** Towarzystwo marynarskie nie jest towarzystwem politycznem. Wielki książę oldenburski objął honorowe przewodnictwo nad towarzystwem marynarskiem dla wielkiego księstwa oldenburskiego i na odnośnem zebraniu pomiędzy innemi powiedział: „Uważam sobie za obowiązek podnieść, że towarzystwo marynarskie nie uprawia celi politycznych. Zanim wyjdziecie z zebrania, aby pracować nad powiększeniem floty niemieckiej, zapiszcie sobie słowa: Nie uprawiam y celi politycznych“. — Szczęśliwe to towarzystwa marynarskie, które mają pracować nad powiększeniem floty a jednak nie uprawiają celi politycznych. Żeby to towarzystwa polskie, które w swych ustawach mają zawarunkowane, iż politykąsię nie zajmują, znajdowały się w równie szczęśliwem położeniu.

**Rzym.** Jak wiadomo, Ojciec św. na dniu 2 marca 1900 r. dożyje, jeśli się tak Bogu podobać będzie, 90 roku. Z powodu tej rzadkiej rocznicy pan Józef Cuttat z Thun w Szwajcaryi, będący w tych samych latach, postanowił Ojcu św. sprawić miłą niespodziankę. Zwrócił on się za pomocą gazet do wszystkich starców katolików, którzy w przyszłym roku skończą 90 lat życia, aby wszyscy razem mu przesłali wspólny adres z hołdem dla Ojca św. Adres ten ma Mu być wręczony w przyszłym roku. Rzeczony starzec ogłosił nawet w dziennikach adres, mający być wysłany do Leona XIII, w streszczeniu brzmi jak następuje: „W naszym wieku duch uwolnił się już z wielu rzeczy, które pierwej bardzo często paraliżowały i udaremniały najszlachetniejsze porywy duszy. Dla tego też z większą przystępnością przyjmujemy wielkie, potężne prawdy, jakie Waszą Świątobliwość z nieutrudzeniem zwiastuje światu. My patrząc się na długą drogę życia, jaką razem z Waszą Świątobliwością przeżyliśmy, nie znajdujemy innych owoców, innych zysków, innych wspomnień nad te, które znalazł już cierpliwy Job mówiąc: Człowiek krótko żyjąc bywa napełniony wielu nędzami. Natomiast dla Waszej Świątobliwości, ten sam czas był bogaty w prace około zbawienia dusz, mądrej działalności dla chwały Kościoła, był żyznym i skutecznym w walce dla chwały Bożej i dla zwycięstwa prawdy“.

Adres nareszcie tego starca kończy się zapewnieniem, że współrówiennicy Leona XIII stoją silnie przy Papieżu i Kościele i proszą Go o błogosławieństwo apostolskie. Dałby Bóg, żeby głos poczciwego starca znalazł odgłos na całej ziemi i zebrał jak największą podpisów katolików 90-letnich. Synowska ta miłość bardzo zapewne ucieszy i uraduje Ojca świętego.

**Petersburg.** W miejsce zmarłego ks. Metropolity Kozłowskiego został wybrany jednomyślnie na nadzwyczajnem zebraniu kapituły rektor akademii rzymsko-katolickiej, ks. Biskup Niedziałkowski na administratora stolicy metropolitalnej rzymsko-katolickiej w Rosyi.

**Z Waszyngton.** Minister amerykański Hay, poseł niemiecki Holleben i angielski poseł Pauncefot podpisali układ, na mocy którego Ameryka zgadza się na układ niemiecko-angielski w sprawie wysp Samoańskich.

**W Kamerunie,** który tyle pieniędzy kosztuje a prawie żadnych nie przynosi zysków, krajowcy nie mogą znieść Niemców i bezustannie na nich napadają. Skutkiem tego wojska niemieckie w Kamerunie zostaną pomnożone, na co w etacie wyznaczono około pół miliona marek więcej niż w roku zeszłym.

**Wojna angielsko-transwalska.** Najważniejszym wypadkiem, jaki zaszedł w ostatnich dniach w Natalu, jest szczęśliwie dokonany przez 10-tysięczny korpus Jouberta odwrót ku północy przez rzekę Tugelę w Colenso i zburzenie tamże na tej rzece mostu kolejowego. Burów i Anglików rozgradza teraz rzeka Tugela. Pierwsi stoją od niej na północ, drudzy na południe. Buller będzie szukał sposobu, żeby rzekę sforsować, Joubert będzie mu przeprawy bronił. Linia obronna, jaką przedstawia Tugela, jest dla burów w teraźniejszych warunkach wielkiej wagi. Można być przygotowanym na to, że przyjdzie tam do wielu starć, ale aż do dalszego będą to chyba pojedynki na armaty i strzały karabinowe. Rzeczywistej bitwy w właściwem znaczeniu tego wyrazu można oczekiwać dopiero potem, gdy Bullerowi się powiedzie wojska swe przez Tugelę przedostać.

## Z różnych stron.

**Hamme.** W kopalni „Engelsburg“ został okaleczony górnik Schäfer.

**Werne.** Kopalnia „Prinz von Preussen“ zamierza pobudować drugi szyb.

**Witten.** Gościnny Hesse padł na ulicy rażony paraliżem i był na miejscu trupem.

**Altenessen.** W kopalni „Helene“ zostali dwaj włoscy górnicy zaduszeni przez gazy.

**W Augsburgu** po ośmiodniowej rozprawie skończył się proces z powodu zaszłych tamże w lipcu b. r. rozruchów robotniczych. Skazanych zostało 31 osób od 2 tygodni do 7 miesięcy więzienia. Ogółem uczyni kara 148 miesięcy, 14 tygodni i 45 dni.

**Cesarz rozporządził**, iż mający prawo do jednorocznej służby aptekarze, ich pomocnicy i uczniowie, mogą odsłużyć najprzód pół roku z bronią w ręku, a drugie półrocze dopiero po złożeniu egzaminu na aptekarza w aptece lazaretu wojskowego; podobnie jak lekarze

**Hanower.** O niektórych „kriegerferajnach“ pisze pewien protestancki pastor w Hanowerskiej gazecie dla pastorów (Hanoversche Pastoralkorespondenz) tak: „Jestem tego zdania, że położenie społeczne naszego ludu byłoby lepsze, gdybyśmy mogli się pozbyć tych często z „knajpowaniem“ (popijaniem) połączonych stowarzyszeń.

**Z powodu święta Niep. Pocz. Najśw. Panny Maryi wyjdzie następny numer „Wiarusa Polskiego“ już w piątek, dnia 8 grudnia.**

### Koło śpiewu „Harmonia“ w Wattenscheid

oznajmia wszystkim rodakom w Wattenscheid i okolicy, iż na życzenie szan. publiczności odegrany zostanie dnia 17 grudnia na sali p. Brecklinghausa teatr „Genowefa“, który już raz tu w Wattenscheid był przedstawiony. Wstępne wynosi dla wszystkich rodaków: I miejsce 75 fen., II miejsce 50 fen. Teatr robi na publiczności bardzo wielkie wrażenie, a przytem będzie jeszcze jedna sztuczka „Przewodnik dla zakochanych“ przedstawiona, która się bardzo do dzisiejszych czasów stósuje, przeto prosimy wszystkich rodaków, aby jak najliczniej na te przedstawienia pospieszyli i nam przez to dali dowód zaufania.

Zarząd.

**Uwaga.** W dniu 8 grudnia po południu o godz. 2 odbędzie się **lekcya śpiewu,** a potem miesięczne **zebranie,** na które winni się wszyscy członkowie bez wyjątku stawić. Fr. Nowak, prezes.

### Koło śpiewaków polskich „Ujejski“ w Höntrop.

W piątek, dnia 8 grudnia o 2 godzinie po południu odbędzie się na sali p. Springhoffa **lekcya śpiewu,** która miała być w przeszłą niedzielę. W niedzielę, dnia 10 grudnia r. b. o godz. 2 po poł. również na sali p. Springhoffa odbędzie się **nadzwyczajne walne zebranie** w celu uzupełnienia zarządu. Tak na lekcyę, jak i na zebranie zaprasza się wszystkich członków i rodaków z Höntrop Cześć polskiej pieśni!

Zarząd

### Towarzystwo św. Stanisława B. w Marxloh

donosi swym członkom, iż w niedzielę, dnia 10 grudnia zaraz po wielkiem nabożeństwie odbędzie się **zebranie** z powodu, że po południu odbędzie się wiec w Stockum. Na zebranie wszystkich członków zapraszamy jak najuprzejmiej, a osobliwie tych, którzy posiadają familię abyśmy mogli sprawę gwiazdki załatwić. Posiedzenie zarządu odbędzie się zaraz po drugiej Mszy św. o godz. 9. Cały zarząd uprasza się o punktualne stawienie się, ponieważ mamy ważne sprawy do załatwienia.

Zarząd.

### Towarzystwo „Ognisko“ w Mülheim n. Ren.

uwiadamia członków i innych rodaków, tamże przebywających, iż dnia 10 bm. w lokalu towarzystwa (Krämer, Wallstr.) odbędzie się **walne zebranie.** Początek punktualnie o godz. 7 wieczorem. Na porządku obrad między innemi: Gwiazdka, rocznica.

Komisya zewnętrzna, w z. W. R.

### Koło polskich śpiewaków Fiołek w Bruchu.

W niedzielę, dnia 10 grudnia o godzinie 4 po południu odbędzie się **miesięczne zebranie.** Porządek zebrania: 1) wpłata miesięczna, 2) wpis nowych członków, 3) obór dwóch rewizorów kasy, 4) sprawy naszej rocznicy i sprawy Towarzystwa, 5) wnioski członków. O liczne i punktualne stawienie się wszystkich członków prosi

Zarząd.

W piątek, 8 b. m., o godzinie 11, tak samo w niedzielę o godz. 11 lekcya śpiewu. Proszę, aby w niedzielę na lekcyę śpiewu się stawili p. kasyer i podkasyer. Fr. Janasik, przewodniczący.

### Towarzystwo św. Józefa w Osterfeld

donosi swym szanownym członkom i wszystkim Rodakom zamieszkałym w Osterfeld i okolicy, iż dnia 10 grudnia o godzinie 4 po południu odbędzie się **walne zebranie.** Ponieważ mamy ważne sprawy do załatwienia. przeto o jak najliczniejszy udział uprasza Zarząd.

### Towarzystwo św. Barbary w Dellwig.

W niedzielę, dnia 10 grudnia rb. po południu o godz 5 **walne roczne zebranie,** na którem będzie nowy zarząd obierany. Uprasza się szanownych członków, żeby się jak najliczniej zebrali, oraz i goście będą mile widziani.

Zarząd

### Towarzystwo polityczne „Oświata“ z Bochum

odbędzie przyszłe swe posiedzenie w piątek 8 grudnia o godzinie 4 po południu na sali pana Knappmana **w Höntrop** zaraz przy kościele. Uprasza się wszystkich członków, ażeby się stawili gdyż będą obrady czy towarzystwo ma dalej istnieć lub nie. Sekretarz i kasyer są koniecznie pożądani. Kto z członków nie przybędzie nie będzie miał potem żadnej słuszności mówić, że tak lub owak z towarzystwem się stało. Rodaków z Höntrop także na to posiedzenie zapraszam.

Ignacy Kwaśniewski

### Baczność!

Ktoby wiedział o pobycie **K. Maciejewicza**, który bawi we Westfalii, proszę serdecznie przesłać jego adres do ekspedycyi „Wiarusa Polskiego“.
**F. S.** Vienenburg nąd Harcem.



### Koło śpiewaków „Sokół“ w Ueckendorfie.

W niedzielę, dnia 10 grudnia odbędzie się posiedzenie w sprawie gwiazdki, więc się zaprasza wszystkich członków czynnych i nieczynnych. Lekcya spiewu odbędzie się o godz. wpół do 2 po południu.

A. Patryas. przewodniczący.

### Koło śpiewaków polskich „Słowik“ w Marxloh.

W niedzielę, dnia 10 grudnia, zaraz po nabożeństwie odbędzie się **walne zebranie** w celu oboru nowego zarządu na rok 1900. Obecność wszystkich członków jest koniecznie potrzebną, ponieważ jeszcze przyjdą inne ważne sprawy pod obrady. Cześć polskiej pieśni!

Zarząd.

### Bractwo Różańcowe Polek w Ueckendorf.

W przyszły piątek 8 grudnia bierze Bractwo udział z chorągwią w uroczystości poświęcenia chorągwi Bractwa Różańcowego w Kastrop. Siostry zechcą sie zebrać no sali p. Serres o godz. 1 po południu z kąd nastąpi wymarsz o 1/2 2 na dworzec w Gelsenkirchen. O liczny udział uprasza się.

**Katarzyna Goldyan,**

### Towarzystwo św. Ignacego w Oberhausen.

Przyszłe zebranie odbędzie się w niedzielę, dnia 10-go grudnia o godz. 5-tej po poł. Zarazem donosi się, iż zebranie to jest ostatnie w tym roku i ostatnia sposobność do uiszczenia się ze składki miesięcznej. Kto zaś będzie zalegał ze składką miesięczną dłużej jak trzy miesiące, nie może wziąć udziału w wyborze nowego zarządu. O liczny udział członków uprasza

Zarząd.

## Podziękowanie!

Wszystkim Rodokom i Rodaczkom, którzy brali udział **w pogrzebie mojej kochanej żony** składam serdeczne staropolskie **„Bóg zapłać“.**

W smutku pogrążony mąż
**Marcin Mizera z dziećmi.**

---

Towarzystwo św. Wacława w **Linden** nad Ruhrą donosi swym członkom, i wszystkim tu zamieszkałym Rodakom, iż za staraniem naszego czcigodnego ks. proboszcza Axa, przybędzie do nas tak dawno oczekiwany polski spowiednik i będzie od soboty aż do wtorku, to jest od 9 do 12 grudnia, dla tego bracia Rodacy jest naszym obowiązkiem jak najliczniej się stawić, aby pokazać jak bardzo pragnęliśmy polskiego spwiednika.

Zarazem donosi się członkom naszego tow., iż w niedzielę o godzinie 8 przystępujemy wspólnie do Komunii św. Członkowie winni się w oznakach tow. stawić, ponieważ będzie nasza chorągiew nam asystować. O jak najliczniejszy udział prosi Zarząd.

---

Towarzystwo św. Barbary w **Bochum.**

W przyszłą niedzielę, dnia 10 grudnia o godz. 4 po poł. odbędzie się w lokalu zwykłych posiedzeń p. Schemanna przy klasztorze **walne zebranie**, na które wszyscy członkowie stawić się powinni, gdyż bardzo ważne sprawy mają zostać na niem rozstrzygnięte. Komu sprawa towarzystwa nie jest obojętną, powinien koniecznie na zebranie przybyć.

Zarząd.

---

Towarzystwo św. Augustyna w **Rotthausen**

Z powodu, że sala posiedzeń w niedzielę (10 bm.) będzie przez inne towarzystwa zajęta, odbędzie się miesięczne posiedzenie w święto Niep. Poczęcia N. M. P. w piątek 8 bm. o godz. 4. Tak samo zaprasza się tych członków, którzy w przeszłem posiedzeniu udziału nie brali, aby na to przybyli i podali liczbę swych dziatek, abyśmy wiedzieli jaką ilość podarków zakupić i uniknąć nieprzyjemności przy rozdawaniu podarków. O jak najliczniejszy udział w posiedzeniu uprasza

Zarząd.

---

Koło śpiewaków „Jedność“ w **Hamborn.**

Miesięczne zebranie odbędzie się w niedzielę, dnia 10 grudnia b. r. Od godz. 1 do 2 śpiew, od 2 zebranie. O liczn udział członków i gości uprasza się. Zarząd.

---

## Baczność

**kochani Bracia Rodacy na obczyźnie!**

Polecam szan. Rodakom mój bogato zaopatrzony **skład obrazów Świętych** oprawnych i nie oprawnych w różnych wielkościach i gatunkach. Przyjmuję obrazy, korony ślubne, wiązarki do oprawy i oprawiam po bardzo niskich cenach. Wielki wybór **lasek, harmonik** dużych i małych.

Uwaga: Kto chce dobre **cygary** palić i **polskiej tabaczki** zażyć, musi od Franciszka Józefoskiego z Herne przy nowej ulicy nr. 35 w domu gościnnego pana Berkego nabyć. Proszę Rodaków o poparcie mego interesu.

**Franciszek Józefoski, Herne,**
przy ulicy **Neustr. nr. 35,**
w domu gościnnego p. Berkego, naprzeciw domu czeladzi.

---

## Wielki
## skład pierza fryzyjskiego
### Ludwika Humborg z Leer

został urządzony

## w Bochum
## przy ulicy Marienstr. nr. 8,

**przy przejściu przez tor kolejowy.**

Skład ten, który także prywatnym osobom sprzedaje, można każdemu, szczególniej zaś **nowożeńcom** usilnie polecić, gdyż mają sposobność, aby **tanio** kupić.

---

## Wiec w sprawie opieki duchownej
### dla dekanatu esseńskiego

odbędzie się w niedzielę dnia **10 grudnia w Steele** na sali pani **Rahmann**, przy starym rynku nr. 3 **godzinie $2^1/_2$** po południu. Rodaków z dekanatu esseńskiego prosimy, ażeby jak najliczniejszem stawieniem się pokazali jak wielka potrzeba jest kapłana językiem polskim władającego. — Na pokrycie kosztów pobierać się będzie 10 fenygów wstępnego. Z polecenia komitetu: **W. Funtowicz.**

---

## Baczność Polacy w Herten!

Donoszę niniejszem, iż w **Herten**, przy ulicy **Ewaldstr. 17** otworzyłem

## wielki
## skład sukna i warsztat krawiecki,

w którym wykonywam pod **gwarancyą za dobre leżenie, mocno,** a przytem jednak **tanio**

## ubrania, paletoty, spodnie

### wszystko według najnowszej mody.

Wszystko wykonywane bywa pod moim osobistym nadzorem, przez co zapewnione jest jak najakuratniejsze odrobienie, byłem bowiem długie lata przykrawaczem w pierwszorzędnych zakładach w kraju i za granicą.

Prosząc Rodaków o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa kreślę się

## Józef Dąbrowski, mistrz krawiecki,

Ewaldstrasse 97, **Herten,** Ewaldstrasse 97.

---

## Ludzie sobie powiadają

w całem **Wanne II** i okolicy, że nasz największy

## skład obuwia i garderoby

w Wanne tak tanio i rzetelnie sprzedaje, że cała konkurencya w obec tego oniemiała.

Polecamy:

**Partyę ciężkich żakietów od 3,25 mr. począwszy.**
**Partyę ciężkich paletotów zimowych od 7,50 mr.**
**Partyę eleganckich płaszczy peleryn. od 13 mr. pocz.**
**Partyę ubrań i paletotów dla chłopców od 2.40 mr. pocz.**
**Partyę czarnych i brunatnych ubrań dla mężczyzn od 8 mr.**
**Partyę bardzo eleganckich spodni na niedziele od 2.80 mr.**

### Wykonywanie ubrań podług miary
**pod kierownictwem zdolnego przykrawacza.**

## Hoffmann i spółka,

Bahnhofstr. 76, **Wanne II,** Bahnhofstr. 76.

Odbiorcom z obwodu czterech mil zwracamy koszta kolejowe.

---

## Znaczne zniżenie ceny!

## Baczność! Baczność!

Pomimo wielkich korzyści, jakie zawsze dawaliśmy, postanowiliśmy **na czas gwiazdkowy wielkie zniżenie ceny.**

Chcemy przez to o ile możności pozbyć się naszych wielkich zapasów zimowych. Nadarzy się przeto dla każdego korzystna sposobność nabycia wszelkich nowości, jako to:

**konfekcyi dla niewiast i dziewcząt,**
**ubrań dla mężczyzn i chłopców,**
**materyj na suknie i podarków na gwiazdkę.**

**Prosimy uważać na wystawę w oknach naszych. Do gwiazdki w niedzielę skład cały dzień otwarty!**

## Bracia ALSBERG
### Wattenscheid.

Największy i najtańszy dom towarowy.
Główny dom zakupna w Kolonii.
**42 składów.**

---

Za druk, nakład i redakcę odpowiedzialny: Antoni Brejski w Bochum. — Nakładem cześcionkami Wydawnictwa „Wiarusa Polskiego“ w Bochum.

**Dodatek:** „Nauka Katolicka“.